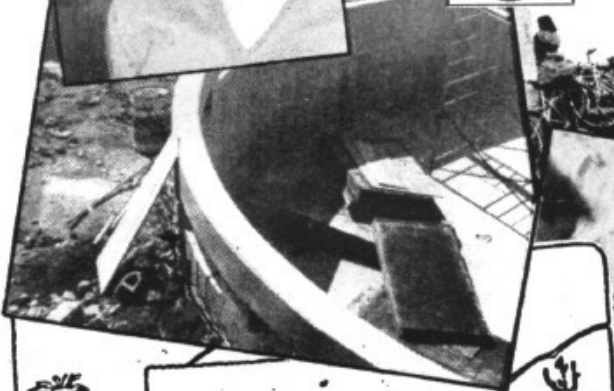
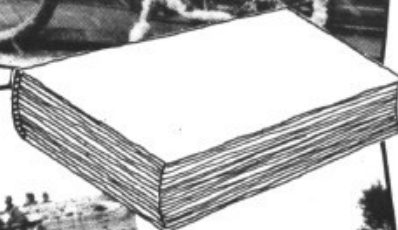
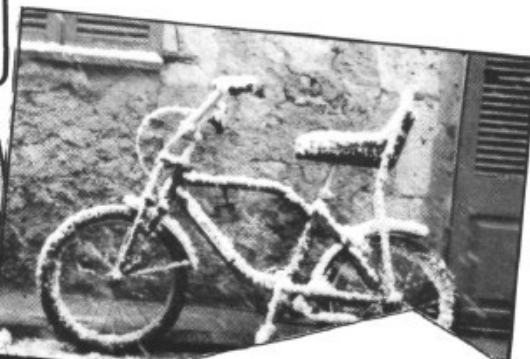

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

DESEMBRE DE 1989 * Nº 156

Ajuntament
SANT LLORENÇ D'ES CARDASSAR
Mallorca

 Ses Sitges

Flor de Card

LA DECADA DELS 90

Tirades ja les darreres coces de la dècada dels 80, mentres esteu llegint aquesta revista haurem entrat de ple a la darrera del segle, a la dels anys 90. Quines sorpreses ens depararà? Quins canvis veurem en el poble? Quines esperances es veuran realitzades i quines romandran en el calaix? El temps, com sempre, inexorablement, ho contestarà tot, però nosaltres també volem fer un avanç, sense compromisos, d'allò que creim que es durà a terme i d'allò que s'hi hauria de dur.

Es raonable pensar que les aigües ja estaran canalitzades i que el perill d'inundacions dels torrents i xaragalls haurà passat a la història, tancant una trista relació de segles; les Normes Subsidiàries també estaran redactades i és d'esperar que les autoritats les facin complir; la fesomia del poble també haurà canviat, no sabem si per bé o per mal, ja que les cases d'avui en dia no s'assemblen gairebé en res amb les d'abans; haurem de fer front al Centenari de la independència del poble dins el marc del cúmul d'actes que s'acaramullaran l'any 92. Tot això és segur que es durà a terme, el dubte és a veure si es farà correctament o no.

Dins el capítol dels desitjos hi haurem d'incloure una urgent reconciliació amb l'entorn, tan maltractat fins ara; una democratització dels hàbits, que la democràcia no consisteix únicament en aficar un paper dins una capsa cada quatre anys, sinó que és tasca de cada dia; una estabilitat i redefinició del treball i tel temps lliure; una estabilització i racionalització del turisme, base de la nostra economia i que sembla que està en perill per no sebre conèixer quan basta; i, en definitiva, un poc de sentit comú i una puixança dels valors culturals, per tal que no només creixi la butxaca, sinó que el cap l'acompanyi almanco proporcionalment.

Il·lusions i desitjos que a tothom li agradaria veure realitzats de la millor manera possible, però que també exigeixen el nostre corresponent gra d'arena.

Posem-li.

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.

Carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: 569509

Número 156

Desembre de 1989

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: Apóstol y Civilizador

Dipòsit legal: 765-1973

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza, Maria Galmés, Guillem Pont, Guillem Quina, Antònia Servera, Guaillem Soler i Miquel Sureda.

COL.LABOREN

Josep Cortès	10 anys	Portada
	Espipellades	3
	Batec	4
	Index del 89	6
	Tal dia com avui	7
	La dècada dels 80	8
	Requiescat	17
Maria Galmés	Demografia	5
	Index del 89	6
	Si lleu...	18
	Comptabilitat	
Joan Ramis	Associació de Veïns	5
Ignasi Umbert	Costa Llorencina	9
Alfred Arnau	Na Gatera III	10
Xesc Umbert	El temps	12
R. Rosselló	Història	13
A. Miquel	El turisme	14
Jaume Galmés	Poesia	16
Guillem Pont	Sant Llorenç, ahir	20
Bel Nicolau	Distribució	

NOTA

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

Ja m'ho pareixia a jo que es no entendre'm de futbol em donaria qualque disgust.

Es mes passat vaig dir que hi havia dos "Gentos" en es poble i que tots dos corrien com un llamp. Idò bé, ara resulta que no acaba de ser ver, perquè en Toni Vellaca m'ha jurat i perjurat que s'únic que corria era ell, i que an en Miquel li po saren es nom just perquè era del Madrid.

Ho veis com un homo només ha de xerrar de lo que se n'entén!

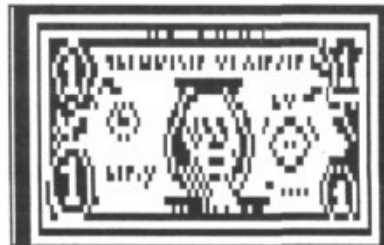
Considerant que sa majoria de ses entitats culturals i esportives d'es poble encara no han rebut sa subvenció de s'Ajuntament, i algunes, fins i tot, ni sa de l'any passat.

Considerant que aquest mes s'han començat a pagar ses factures de principi d'estiu;

Considerant que ets ingressos no han estat tan grossos com feien comptes, ni de molt!...

Hem de reconèixer que en Miquel Falera tenia raó quan

deia que es Pressuposts de 1989 estaven fets d'il.lusions i no de realitats

Ara que estam en temps de festes i que encara som tan il.lusos com per pensar que a un any nou li correspon una vida nova, alcem la copa perquè l'any que ve per aquest temps estigui acabada la primera fase de la canalització de les aigües i començada la segona; perquè tenguem aprovades les Normes; perquè el jardí del Pou Vell estigui llest; perquè el torrent sigui prou ample; perquè hagin construït un parc; perquè la Casa de Cultura funcioni així com cal...

Ja sé que és molt, però com que es demanar no fa preu...

Si ses coses prenen p'es camí que han pres fins ara, a l'instant, per ses festes de Nadal, s'Ajuntament farà content a tot es poble.

Si l'any passat eren 80 ses canastres que va repartir, en guany, per allò de que tot puja, ja han passat d'un bon tros es centenar, i, segons diven es qui les han vistes, de cada vegada són més plantoses.

Llàstima que no municipalitzins sa revista i mos facin funcionar a noltros i així també mos ne tocaria qualcuna, que an es pas que anam arribarem a ser ets únics que no estiguem en nòmina!

Maldament estigui segur de que ningú no em farà cas -i podria esser ben bé que es primers fossin es de canostra mateix- m'a gradaria fer un boicot an ets Estats Units per protestar per sa manca de respecte que tenen cap a s'independència dets altres països.

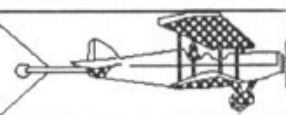
Per això, si ho puc evitar, no compraré res que estigui fabricat allà.

Ja sé que és una xorrada i que n'hi haurà molts que se'n riu-ran de jo, però m'és igual; almanco hauré fet lo que trobava que havia de fer.

I que sia per molts d'anys i aquest que no cont, i que així com l'hem vist començar que també el vegem acabar.

Josep Cortès

1990

CROSS ESCOLAR

A la primera prova de escolar de CROSS, celebrada al col·legi S'Auba, de Cala Rajada, i a la qual hi participaren, a més dels amfitrions les escoles de Cala Millor, Portocristo, La Salle, Sant Llorenç i les dues d'Artà, alguns alumnes llorencins aconseguiren pujar al pòdium: na Cristina Fullana Riera va quedar segona dels 1500 metres infantils femenins; en Miquel Lluís Puigròs també va quedar segon en els 2500 infantils masculins i n'Antoni Lluís Salom va guanyar en els 4000 cadets masculins.

A la segona prova del mateix esport, celebrada a Cala Millor, els següents llorencins formaren part del "quadre d'honor": na Cristina Fullana Riera i na Margalida Llinàs Massanet quedaren respectivament segona i tercera en els 2000 metres infantils femenins, i n'Antoni Lluís Salom va guanyar en els 4000 cadets masculins.

La nostra enhorabona als guanyadors.

EXPOSICIÓ DE JUGUETES

La setmana abans de Nadal, a la Unitat Sanitària hi va haver un exposició de juguetes fabricades pels alumnes de les escoles de Sant Llorenç, Son Carrió i Cala Millor, exposició que va recórrer els tres pobles en un intent d'apropar els infants de tot el terme.

La varietat i l'enginy fou la nota característica d'una encertada mostra que va arribar a tot el món escolar.

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS

El dia 18 de desembre tengué lloc la presentació oficial de la nou nada Associació de Veïns de Sant Llorenç.

Baix de la direcció de Llorenç Sansó, Guillem Pont, Andreu Salas i Joan Ramis s'explicaren els diversos objectius de l'Associació i començaren les inscripcions dels socis.

Si bé en un principi es va

començar a fer passes amb la idea d'aglutinar els directament afectats per les inundacions, posteriorment va anar guanyant la tendència de que pogués incloure tota la gent del poble, de manera que tot el que estigui interessat en participar-hi es pot dirigir a en Metxo i l'informarà del que hagi de menester sobre.

A hores d'ara hi ha devers 18 afiliats, nombre del tot insuficient però que esperen s'ampliï de manera considerable en un futur immediat.

PREMSA FORANA

El dia 15 de desembre tengueren lloc a Sant Joan les sisenes eleccions de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca, que com se sap es duen a terme cada dos anys.

La renovació dels càrrecs fou gairebé total, ja que únicament en Carles Costa continua dins la directiva, aquesta vegada, emperò, com a President, lloc que ja ocupà a les terceres eleccions. El grup encapçalat per Biel Masot, que havia dirigit l'Associació durant quatre anys, no es va presentar a la reelecció.

Juntament amb Carles Costa resultaren elegits na Maria Galmés, de Flor de Card, en Gaspar Sabater, de Dijous, en Jaume Casesnoves, de La Veu de Sóller, n'Onofre Arbó, de Bona Pau, Rafel Ferrer, de Perlas y Cuevas i en

Biel Fiol.

Flor de Card, per tant, hi estarà representada per tercera vegada.

EXPOSICIO

Per les festes de Nadal i Cap d'Any n'Antònia Tous Perelló va exhibir els seus olis a la Sala de "Sa Nostra" en la que seria la seva quarta exposició individual.

La mostra estava integrada per pintures de diverses èpoques, per la qual cosa gairebé es podria dir que era antològica, i demostrava una clara evolució del seus estils i paleta.

L'exposició va resultar un èxit si ens atenem al fet de que es varen vendre pràcticament tots els quadres. L'ajuntament, continuant una recent "tradició", també en va comprar un.

JAUME ARNELLA

El dia 9 de desembre la comissió de Cultura va organitzar una magnífica vetlada al cinema de Sant Llorenç.

El principal protagonista va ser en Jaume Arnella, un català que va venir carregat de romanços i ens els va contar d'una manera meravellosa. Petits i grans -molts d'ells externs, val a dir-ho- passen un parell d'hores embadalits davant el bon fer d'en Jaume, que com se sap, va es

JAUME ARNELLA CARREGAT DE ROMANÇOS

Demografia

DEFUNCIONS

N'Aina Maria Serra Riera, viuda, mor a Sant Llorenç a l'edat de 85 anys el dia 23 de novembre. Al Cel sia.

En Mateu Salas Sureda, casat, mor dia 29 de novembre a Sant Llorenç als 85 anys. Que el vegem en el Cel.

Na Francisca Pascual Riera casada, mor a Sant Llorenç a l'edat de 60 anys dia 18 de desembre. Descansi en pau.

En Melcion Sansó Esquina, viudo, mor dia 20 de desembre a Sant Llorenç. Tenia 78 anys.

En Martí Quina, casat, va morir el dia 18 de desembre a l'edat de 82 anys. Descansi en pau.

NOCES

En Jaume Amer Artigues i n'Antònia Sureda Galmés es casaren dia 3 a Son Carrió. Enhorabona.

N'Antònia Aguilar i n'Aina Maria Adrover es caseren també a Son Carrió dia 9 de desembre. Salut!

En Jaume Massanet Sancho i na Francisca Sansó Adrover feren l'esclafit també dia 9 a Sant Llorenç. Enhorabona!

En Joan Nadal Caldentey i na Maria Sbler Caldentey es casaren dia 16 a Sant Llorenç. Que tot els sigui enhorabona.

NAIXAMENTS

Na Maria Francesca Sancho Calafat, filla d'en Biel i n'Antònia, neix a Son Carrió dia primer de desembre.

Na Isabel Cayon Font, filla d'en Pedro i na Isabel, neix a S'Illot dia 9 de desembre. Enhorabona!

Maria Galmés

ser un dels qui introduïren el folk song americà i les cançons espirituals negres als Països Catalans, i també juntament amb Xesco Boix, el popularitzador de cançons estrangeres i catalanes per als infants. Nosaltres mateixos, els que fèiem el Centre d'Esplai, utilitzàvem gairebé totes les seves cançons.

Els Solistes de la Costa, amb un clarinet i un acordió tancaren la vetllada amb havaneres, polques i alguna peça de jazz d'arreu del món.

En definitiva, una agradosa vetllada que molts de llorencins se perderen.

**Col.laboració del metge
Joan Ramis, de
Sant Llorenç des Cardassar**

Com veis el nostre poble?

Sant Llorenç té grans recursos materials i espirituals que amb l'esforç de tots s'organitzen. Precisa conèixer-se a si mateix per emprar millor la seva força, d'acord amb l'esperit dels temps.

Què pretén l'Associació de Veïns? Fomentar les bones relacions entre tots, conèixer-se, ajudar-se i estimar-se més formant tots un cos sensible que vigila el seu progrés. Fer un poble més espaiós, fi, hermós i alegre que tothom l'estimi de les muntanyes fins a la mar.

Les nostres muntanyes ens donen moltes d'ametles, bons fruits i, quan hi cauen fiblons, inundacions dels carrers i places, por i angonies. Si l'aigua no es pot comprimir i quan s'acaramulla ens posa en perill, respectem els seus passos.

Col.laboració

Que els ponts, carreteres i cases noves no desviïn les aigües cap al poble; que els de la dreta no l'enviïn cap a l'esquerra i els d'aquesta banda no l'aturin enviant-la acaramullada cap als carrers i places. Que tots tinguem els mateixos drets.

Com veis el nostre terme?

Molt extens. Necessitam unir les forces de Sant Llorenç, de Son Carrió, de S'Illot, de Sa Coma, de Cala Mollor i per això necessitam ordre i concert dins la uni-

tat del poble.

Hem de fomentar el reconeixement del nostres valors, la comunicació, la crítica constructiva per poder opinar sobre les obres que convenen al municipi, a fi de que sien profitoses per a tots.

No facem el pobre, siguem dignes del que tenim: facem ponts suficients per deixar passar les torrentades, adreçem els torrents, xaragalls i carreteres per evitar els accidents.

Conduïquem les aigües potables a les cases, conduïquem les brutes a depurar per aprofitar-les per a regar.

Manegem els recursos que tenim, facem lloc per una fira, per aparcar els vehicles quan tenim grans festes, que sien al ample i amb el cor obert.

Facem una Societat per al Nostre Poble.

SECCIONS FIXES

BATEC Cortès
12, 26, 58, 78, 98, 118, 144, 167,
194, 210, 228.

EL COMIC
Artigues: 37.
Umbert: 95, 131, 179.

COSTUMS Clapés
103, 146, 173, 201.

CRONICA INFORMAL Cortès
74, 150, 208.

DEMOGRAFIA Galmés
15, 33, 57, 71, 103, 123, 203, 211,
229.

EDITORIAL
La imatge del poble 2
Carreteres/Ordenador 22
El tren 42
Son Carrió 70
Música al poble 90
Eleccions europees 110
Festes 134
Inundació 158
Torrentades 182
Caps de setmana 206
La dècada dels 90 226

ENTREVISTES Simonet
Francesc Clapés 4
Antoni Sanxo 24
Joan Servera (Colomista) 54
Joan Servera (Cuc) 87
Mateu Galmés 94
Sebastià Grimalt 136

L'ESCOLA
Entrevista a Antoni Sansó 36
Entrevista a Tomeu Pont 60
Setmana de l'arbre 67
Viatge d'estudis (Xesc Umbert) 72
Setmana del llibre 79
Viatge a Menorca 126
Visita al diari Última Hora 215
Cançó de pluja 216

ESPIPELLADES Cortès
3, 23, 61, 77, 97, 111, 135, 174, 190,
191, 207, 227.

NATURA Umbert/Soler
Arbres 14
Albufera 34, 65
Romaní 82
Punta de n'Amer 127

POESIA
Rosselló Pòrcel Cortès 19
Antonio Machado Cortès 39
Gloses Carbó 53

Jaume Vidal Alcover Cortès 56
Tres poemes Galmés 85, 129
Varis López 115
Francis Jammes Galmés 198
Alfred de Musset Galmés 217
Gérard de Nerval Galmés 240

PORRADES
Rua Pont 1
Rua Cortès 21
10 anys democràcia Cortès 41
La primavera 69
Setmana musical Cortès 89
Eleccions Cortès 109
Festes Cortès 133
Inundació i crisi Cortès 157
El torrent Cortès 181
Miquel Nebot, metge Cortès 205
La dècada dels 80 Cortès 225

PREHISTORIA F. Arnau
Navetiformes ca n'Amer 16
Es tancat de Sa Torre 62
Santuari de Ca n'Amer 80
Cova de Ses Crestes 104
Castellot de Na Perdiu 116
Cova de Na Perdiu 148
Na Gatera 196, 214, 234

SANT LLOREN, AHIR Pont
Hivernal 20
Sa mestra Campins 40
L'amo en Salvador Secretari 68
S'antorxa 88
Brodadores 108
Acaba un altre curs 132
Aigua vos demanam 156
Una altra torrentada 180
Es pont de s'Estació 204
Carretera de Son Servera 224
Molts d'anys 244

SI LLEU... Galmés
18, 38, 66, 86, 106, 130, 154, 178,
202, 222, 242.

TAL DIA COM AVUI Cortès
11, 33, 43, 84, 94, 119, 143, 198, 217

EL TEMPS Umbert
10, 32, 57, 76, 96, 128, 140, 166,
203, 216, 236.

EL TURISME Miquel
124, 152, 176, 200, 218, 238.

ARTICLES

A
Acció social Salas 83
Ajuntament democràtic (10 anys) 44
Ajuntament (Reg.Norm.Ling.) 6
Alimentació (llibre) Cortès 138
Anacronia Santandreu 123

Autogovern ple, ara	OBC	67	Sòl, Problemàtica del	Gin/Jof	102
APA	Cortès	5	Soler, Gaspar (entr)	Soler	28
Associació de veïns	Ramís	229			

T

Temps (resum de l'any)	Umbert	10
------------------------	--------	----

Josep Cortès i Maria Galmés

C		
Cabrera lliure	P. Forana	43
Cabrera (història)	Rosselló	237
Costa llorencina	Umbert 139, 189,	233
Crisi?	Cortès	91
Crisi (rèplica)	Pont	112
Crisi (confirmació)	Cortès	114
Crisi (crònica)	Cortès	170

D

Dagnino, Pepe (exposició)		172
Darrers dies	Sol/Umb	30

E

Elec. europees (result)	Cortès	120
Elec. europees (valorac)	Varis	121
Elec. generals (result)	Cortès	183
Elec. generals (valorac)	Varis	185
Esports	Sol/Umb	9

H

Història del poble	Galmés	100
--------------------	--------	-----

I

Inundació	Varis	159
Inundació (ajudes)	Cortès	192
Inundació (Ajudes)	PSM	199

L

Llengua (carta)	Massutí	79
Llengua (comité recup)		84

M

Mestre, Tomeu (entr)	Cortès	92
Meteorologia popular	Umbert	141
Música a les Escoles	Alba	175
Música, Fundació Pública Massot		221

N

Nadal, Guillem (exp)	Cortès	194
Necrològiques (llibre)	Cortès	64
No és ver	Cortès	194

O

Obtigònia	Santandreu	35
-----------	------------	----

P

Parlament europeu	Sansó	103
Plantes (concurs)	Bases	71
Política	Cortès	143
Pont, Tomeu (entr)	Cortès	168
Primer de maig	Perales	83

R

Racons de Déu	Bauçà	29
---------------	-------	----

S

Santa Cecília	Cortès	212
Servera, Llorenç (entr)	Cortès	187
S.I.A.C.		173

Comercial**ES PUIG****Instal·lacions Sanitàries**

Carrer Nou, 37 07530 SANT LLORENÇ (Mallorca)

ARA FA 15 ANYS

* Que començaren les obres a S'Escola Nova i al jardinet de vora Ca n'Agustí.

* Que es va repintar el rellotge de l'església.

ARA FA 10 ANYS

* Que 10 dels membres del Grup Independent de Sant Llorenç renunciaren al càrrec de regidor. Només hi va romandre en Mateu Girart.

* Que na Maria Galmés va iniciar la secció "Si lleu..."

ARA FA 5 ANYS

* Que la Corporació va acordar col·locar un parallamps damunt les esglésies de Sant Llorenç i Son Carrió.

NOTA

Com cada any, si hi ha qualcú interès en enquadrar les revistes i vol que ens n'encuidem, ho pot fer sobre a na Maria.

CRONOLOGIA

29.01.80 Vaga de pagesos que duraria tres dies.

30.01.80 Se sembren els arbres de la plaça de l'Ajuntament.

05.02.80 S'aprova la proposta de canvi de nom dels carrers del poble.

05.02.80 S'aprova esbucar la glorieta de la plaça de l'Ajuntament.

12.03.80 Es concedeix el "Lazo de Alfonso X El Sabio" a Bàrbara Ferrer.

04.05.80 L'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana clou el seu IV Congrés a Sant Llorenç.

01.06.80 S'inaugura el Banc de Crèdit Balear.

10.10.80 El Card en Festa organitza la IV Trobada de Balls Mallorquins.

04.01.81 Posen el nom "Es Moleter" al camp d'esports.

28.02.81 Un centenar de llorencins signen un document rebutjant l'intent de cop d'estat del 23 de febrer.

10.05.81 S'aproven els Estatuts de l'APA.

16.05.81 En Ramon Lladó, vicari del poble, diu Missa Nova.

04.06.81 Es jubila el metge don Andreu Galmés.

24.06.81 Es reinstaura la tradició de ballar Sant Joan Pelut.

15.07.81 Sor Francesca Planas substitueix sor Caterina Picó com a superiora del convent.

02.09.81 Ramir Leal comença a exercir de metge al poble.

14.09.81 Un considerable grup de gent es manifesta en contra d'Esteva Gomila.

20.09.81 S'inaugura el Parc de la Mar.

19.10.81 S'inaugura l'escola de Cala Millor.

06.11.81 S'inaugura la biblioteca municipal.

01.05.82 S'inaugura el local de la Creu Roja.

11.07.82 Se'n va el rector, en Joan Rosselló. Amb caràcter interí el substitueix n'Antoni Riutort.

08.08.82 Joan Font pren possessió com a nou rector.

10.08.82 L'amo en Toni Fai edita un disc de "Tones i Música del Llevant".

09.09.82 Es desborda el torrent de Ses Planes.

05.10.82 Presentació del Partit Socialista de Mallorca, a Flor de Card.

28.10.82 Eleccions generals. Guanya Alianza Popular.

05.11.82 Primera manifestació pública d'Alianza Popular i del Centre Democràtic i Social.

17.11.82 Posen en català les plaques dels carrers.

23.12.82 Obri les portes el local per als vells de la rectoria.

29.12.82 El Consell General Interinsular aprova el canvi de nom del poble.

22.03.83 L'Ajuntament publica un bolletí informatiu.

05.04.83 Es presenta Unió Mallorquina.

08.05.83 Eleccions municipals que guanya Unió Mallorquina. En Bartomeu Brunet és elegit batle.

28.06.83 S'obri una guarderia a l'Escola Nova.

02.07.83 El tercer premi de la loteria cau a Sant Llorenç. Es reparteixen 40 milions de pessetes.

02.09.83 L'APA ven per primera vegada els llibres de text.

15.09.83 Comença el Servei Municipal d'Orientació Educativa.

20.11.83 Es funda la Unió Ciclista Sant Llorenç.

28.11.83 El Ple aprova el Programa de Normalització Lingüística.

28.01.84 El B.O.E. publica el nou nom de l'escola: "Mestre Guillem Galmés".

10.02.84 Canvien la decoració de La Sala.

10.03.84 Ses Sitges obri les portes als col·legis de les Illes.

27.03.84 Comença a publicar-se "Es Xafarder".

ES URGENT UNA LLEI DE FINANCIACIÓ PER A MUNICIPIIS TURÍSTICS

Un dels problemes més urgents que tenen quasi tots els municipis és la financiació de totes i cada una de les demandes que els ciutadans exigeixen als seus governants; la majoria d'aquests municipis es veu impotent per a fer front a les demandes esmentades, però és als municipis turístics on es nota més aquesta carència econòmica, perquè hi ha tantíssimes necessitats que amb l'actual situació financera municipal és molt difícil poder-les atendre. Els serveis es van multiplicant dia a dia, augmentant el nombre de policies, ampliant les brigades de manteniment, i renovant les infraestructures sanitàries dels nostres municipis turístics, perquè ja són velles, havent complert ja el seu cicle de servei. Cal afegir-hi una població que ja comença a ser estable als nuclis turístics amb les seves demandes socials (escoles, centres de salut, zones d'oci, etc.). Tot això fa que a aquests ajuntaments els sigui de cada vegada més difícil poder donar resposta a totes aquestes demandes, que en el fons no són més que les mínimes necessitats que tot col·lectiu ciutadà legítimament ha d'exigir als governants dins la millora contínua de la qualitat de vida.

Tot això cal situar-ho en un context general dins els municipis turístics. Ja que no existeix encara una Llei

de Financiació de Municipis Turístics a la qual es contempli el problema dimanant de la diferència entre població de fet i de dret, els ajuntaments turístics han de fer front al problema que suporta tenir, durant sis o set mesos, una població quatre vegades superior a la del seu cens, i també al d'una població no estable durant aquests mesos, i no solament turística, sinó també una població important dins el sector de serveis, una gran majoria de la qual tampoc no està censada.

Tot això no està contemplat dins les transferències econòmiques que es reben dels estaments centrals o autonòmics, sinó que aquests fons es reben segons el cens que té el municipi. Aleshores això fa que aquests ajuntaments no puguin atendre les necessitats reals que aquesta població provoca i que demana, quan no són ateses, una solució dels proble-

mes socials o d'infraestructura dels nostres municipis.

La diferència entre població de dret (la que està censada en el municipi) i la població de fet (els turistes i els no censats) creen un greuge comparatiu amb altres municipis que no han de fer front a aquesta població flotant, amb tot el que suposa d'augment de serveis (seguretat ciutadana, depuració de les aigües, neteja viària, manteniment, etc.). Per això i per posar remei a aquestes carències econòmiques es fa necessari i urgent tenir una Llei de Financiació de Municipis Turístics.

La indústria turística paga impostos (IVA, Societats, etc) però els ajuntaments solament reben una mínima part d'aquests impostos i sempre segons la seva població censada i no en la proporció a la que rep d'aquesta indústria l'Estat. El lògic és que si la indústria turística crea riquesa, l'Estat o la Comunitat reinverteixin una part important del que recapten per a seguir mantenint aquesta riquesa; si no es fa així ni l'Estat ni els ajuntaments tendran dobbers, perquè la indústria turística deixaria de generar riquesa, i sense riquesa és molt difícil generar impostos.

Lo dit, cal tenir una Llei de Financiació de Municipis Turístics.

Ignasi Umbert i Roig

**RECUERDE
EN**

PORTO CRISTO

RESTAURANTE - PIZZERIA SALVADOR

CON AUTÉNTICO HORNO DE LEÑA

Tel. 82 14 42

NA GATERA (III)

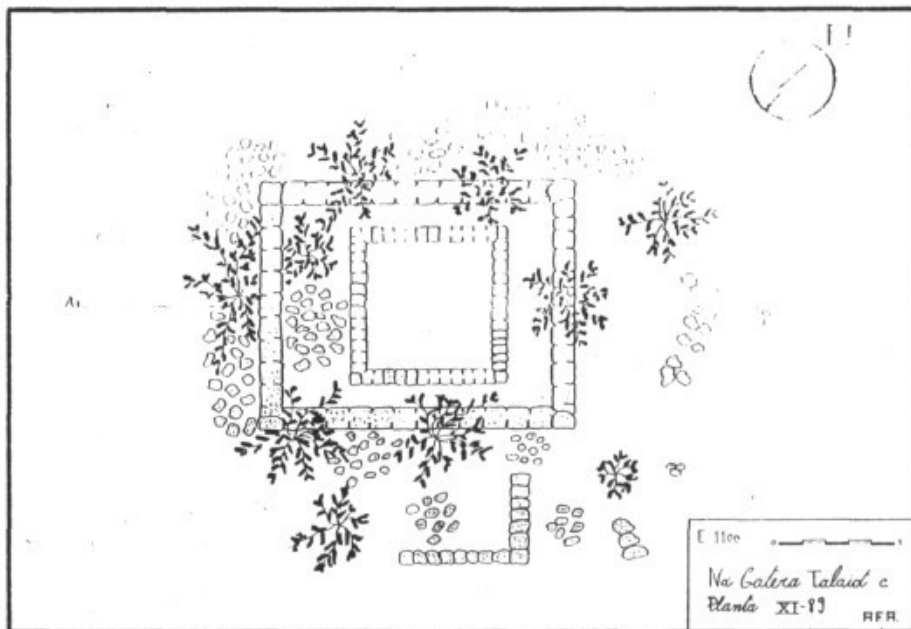
M.G.I.M. 30-8-d
I.M.P.P. 02-p-1221
INV. 22
P.C. 16

Situació.- Dins la possessió de la Torrenova es troba Na Gatera. Aquesta porció de terra es coneix amb el nom de Ses Cases Noves i està situada al llevant del poble de Son Carrió.

Accés.- Degut a que és un dels monuments del poblat de Na Gatera no farem altra cosa que descriure el mateix accés que fem per als talaiots A i B de Na Gatera.

L'accés no presenta cap dificultat. Si agafam la carretera que va de Portocristo a Cala Millor, uns 200 m abans d'arribar a l'auto safari, a mà esquerra hi ha una camada que és molt recta i està en bon estat. Doncs per aquest camí, després d'un centenar de metres, a mà esquerra, ja veurem els monuments anomenats de Na Gatera.

Descripció.- A aquest monument nosaltres l'anomenarem el talaiot "C". Es de planta quasi rectangular i es troba situat al nord del poblat.

L'aparell del parament exterior està fet de blocs de formes regulars, en posició horitzontal i amb tendència a la disposició en forma de filarades.

El monument té unes mides de 14 m de llarg per 11 d'ample. Els murs tenen una amplària que va d'1 fins a 1'5 m aproximadament.

Aquest monument té una altària d'uns 3 m i forma un túmul que està coronat per un basament de planta quadrada de 7 x 7 m, format per petits blocs de formes molt regulars. Cal dir, com a curiositat, que aquestes restes de construcció no es troben perfectament centrats damunt el túmul, sinó que estan un poc desplaçats cap a l'est; d'un costat es troben a 3 m i de l'altre a 2. Avui en dia fa molt mal estudiar aquesta construcció, ja que al seu damunt hi varen construir una caseta de pedres per a guardar-hi bestiar, i, pel que sembla, les pedres d'aquesta construcció foren agafades dels monuments talaiòtics. Això dificulta moltíssim l'estudi d'aquest túmul de planta gairebé rectangular. S'hagués pogut tractar d'un túmul escalonat de rites sumptuaris, o, cosa molt més probable i per la que ens inclinam, que aquesta construcció tenia al damunt un altre pis, aquesta vegada de planta quadrada.

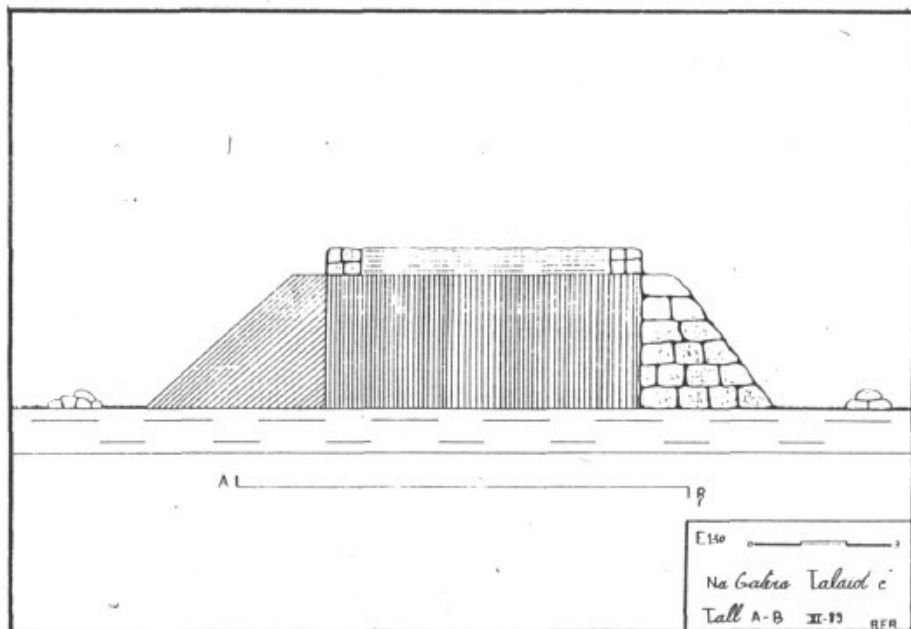
Tot això fa pensar que a-

quest talaiot no era altra cosa que una torre de defensa del poblat, i d'una certa importància, ja que el seu tamany i la seva altària així ho fan pensar. Però també cal dir que ens movem dins els terrenys de la suposició ja que no es pot tenir una seguretat total al respecte si no és fent una excavació al poblat.

Aquest monument es troba en molt mal estat de conservació, ja que tant els seus voltants com ell mateix estan plens de vegetació, que a la llarga no fa altra cosa que moure els blocs amb les arrels. Avui es poden contemplar blocs i enderrocs per tots els voltants dels monuments, i tot això també dificulta molt el poder precisar amb exactitud les característiques d'aquesta construcció.

A la part est del monument es poden apreciar les restes d'altres construccions. Exactament n'hi ha una altra de planta quadrada o rectangular, ja que no es pot determinar per estar completament destruïda i plena d'enderrocs; aleshores només queda constància que allà va existir un altre monument de 5'5 m de llarg per uns 4 d'ample és a dir, dues filarades de blocs, també de formes molt regulars, però, com hem dit abans, de moment no es pot saber com era exactament.

Cronològicament aquest monument de planta quadrada o

rectangular el podríem catalogar del període corresponent al talaiòtic III, o sia del -800 al -500, on sabem que els poblats sofreixen modificacions i adaptacions, entrant-hi a formar part per primera vegada les sales de planta quadrada o quadrangular, i tal vegada les primeres sales hipòstiles.

Les troballes. - Aquestes tornen a ser molt poques. No més un petit fragment de ceràmica indígena i un trosset de coll d'olla de ceràmica talaiòtica.

Pel que pareix, Na Gatera degué ésser abandonada pacíficament, ja que gairebé no es troba ceràmica de superfície, i això fa pensar que la

gent que habitava aquest poblament, per qualque raó avui desconeguda, l'abandonà i naturalment se'n dugué tots els seus aixovars, deixant només aquelles coses rompudes o bé inservibles.

Avui per avui el monument que ens ha ocupat està en un estat llastimós que no es mereix, i una vegada més insistim en què cal protegir els nostres monuments i cal conscienciar-nos que són un llegat dels nostres avantpassats, per tant crec que val la pena recuperar-los per a tots nosaltres, ja que són les arrels de la nostra història.

Alfred F. Arnau

Fotos: **Xisco Galmés**

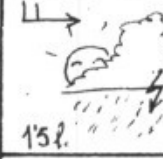

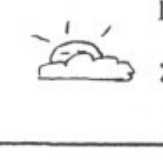

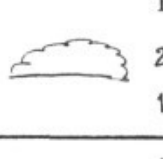

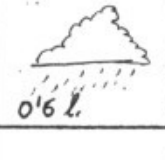
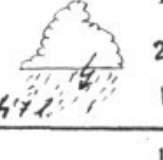

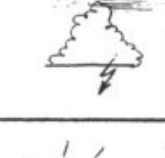

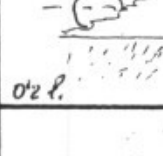
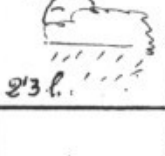

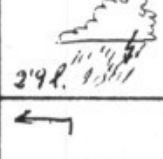

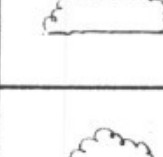
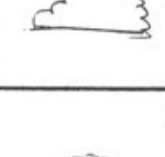
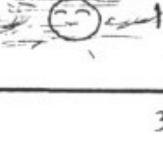
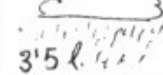
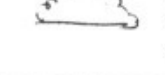

El temps

NOVEMBRE

per XESC UMBERT

 19° 13°	2	 23° 13°	3	 24° 10°	4
 19° 7° 15 l.	5	 17° 8° 14 l.	6	 20° 7°	7
 22° 8° 3'3 l.	8	 17° 9° 1'2 l.	9	 20° 8°	10
 19° 8°5'	11	 21° 8°	12	 20° 10°	13
 18° 11°	14	 19° 16° 0'6 l.	15	 20° 12° 4'7 l.	16
 20° 12° 1'8 l.	17	 18° 10°	18	 19° 7°	19
 21° 8°5° 0'2 l.	20	 20° 12° 2'3 l.	21	 19° 13° 1'3 l.	22
 20° 11° 2'9 l.	23	 19° 12° 11'9 l.	24	 20° 7°5°	25
 18° 10°	26	 17° 13°	27	 18° 8°	28
 18° 12° 3'5 l.	29	 18° 11°	30		31

RESUM DEL MES DE NOVEMBRE

	1988	1989
Dies de cel clar	4	6
Dies de cel nuvolat	21	14
Dies de cel cobert	5	10
Temperatura màxima	24	25
Temperatura mínima	-0'5	7
Temperatura mitja	14'5	14'9
Tempestes	2	4
Pluja del mes	68'9	44'2
Pluja de l'any	415'8	638'3
Vent Velocitat	50	50
Direcció	SW	NW
Boires	0	3
Gelades	2	0

Viajes
ULTRAMILLOR S.A.
AGENCIA DE VIAJES GRUPO A TITULO 999

C/. Sol, 19 - Tel 58 57 20
CALA MILLOR (Mallorca)

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

CABRERA

Notes Històriques (I)

per Ramon Rosselló

En el repartiment de terres fet després de la conquesta de Mallorca, de l'any 1229, l'illa de Cabrera, la Conillera i d'altres illetes veïnades tocaren a Ferrer de Sant Martí, paborde de Tarragona. El seu successor, Arnau, dia 15 de maig de 1248 va establir a Bernat de Claramunt i Guillem Huguet, l'illa de Cabrera, a canvi de prestar anualment 7 morabetins d'or i 10 cabrits. (Joaquín Ma. Bover "Noticias históricas-topográficas de la isla de Mallorca". Palma 1836 pàg. 22. Bover repeteix aquesta notícia als afegits que féu a la "Historia de Mallorca" de Dameto-Mut-Alemany. Palma 1841 II pàg. 608.

Les altres notícies que sortiran en el present escrit referents a "senyors" de Cabrera, s'ha d'entendre que són senyors i propietaris del domini útil, ja que, com he dit, el domini directe i senyor alouer era el paborde de Tarragona.

A la segona part del segle XIII, Cabrera era de la família Malbosch. Així veim que el 27 de febrer de 1301, Jaume de Caldes en nom de Renovard de Malbosch i Pere de Malbosch, fills i hereus de Renovard, va llogar a Joan Pasqual i Guillem Colomar, carnisers, durant cinc anys l'illa de Cabrera amb les illetes contigües, per preu de 10 lliures. Es fa constar que aquestes illes són tenguades a cens en nom del paborde de Tarragona. Podran pasturar el seu bestiar i també caçar; són exceptuats els arbres dels falcons, i tampoc no faran llenya per vendre. Són testimonis d'aquest acte Miquel Cunilleres, Silvestre Torre i Arnau Font. Signa el notari Guillem Alguer. (ACM pergamins n. 8.094).

El mes de febrer de 1323, la dona Juliana viuda de Vesia de Malbosch, com a tudiant dels seus fills, i per poder pagar deutes de l'herència, va vendre a Maimó Peris, ciutadà, per preu de 45 lliures, la meitat de Cabre-

ra i les illetes veïnades, amb els corresponents drets. Tot és tengut en nom del paborde de Tarragona a cens anual de 7 morabetins i 10 cabrits. Signa Guerau de Rocabertí, paborde de Tarragona, salvats els seus drets. (ARM Cúria paborde de Tarragona T-2 f. 2v). Anys després, el desembre de 1331, Maimó Peris fill i hereu del sobredit Maimó, va establir en emfiteusí a Berenguer de Montblanch, pescador aquesta meitat de Cabrera; cada any, la festa de Nadal, faria cens de 6 lliures. (Id. f. 75).

A un llibre de comptes de 1284 d'Arnau Burgues, batle major de Mallorca, veim que foren donats 11 sous i 2 diners, preu del lloguer d'una barca que anà a Cabrera per raó de les galeres armades de Mallorca, que hi eren. (ACA Vària n. 242).

Dia 21 d'agost de 1338, el governador de Mallorca comunicava als batles de les viles que el rei del Garp era a Cabrera amb 14 galeres i 7 llenys. Havien de trametre a Ciutat els ballesters i remers, i d'altra banda havien d'encadenar els captius. (J. Vich-J. Muntaner "Documenta Regni Majoricarum". Palma 1945 pàg. 176).

El mes de maig de 1343, el governador escrivia al batle de Felanitx mostrant admiració perquè el batle havia avisat de la presència de naus enemigues, quan en realitat es tractava de barques pacífiques de pescadors que venien de Cabrera. (ARM LC 3 f. 261).

Dia 23 de març de 1343, el rei Pere comunicava als procuradors reials de Mallorca el fet de Dalmau de Totzó, aleshores lloctinent del rei En Jaume de Mallorca, el qual exercint la pirateria va prendre en les mars de Cabrera una coca patronejada per Bernat Banyeres de Barcelona, carregada de blat de Bernat Espigol i altres mercaders de València. Roger de Rovenac aleshores lloctinent del rei En Jaume, va prendre

600 quarteres del dit blat per trametre als castells de Bellver, Alaró, Pollença i Santueri. (ACA reg. 1408 f. 110 i 123).

Aquestes coses succeïen el temps que el rei Pere d'Aragó va prendre el Regne de Mallorca al rei Jaume III. Dia 17 de setembre de 1342, el governador de Mallorca, Roger de Rovenac, notificava a Guillem Riambau, patró de nau "que en Cabrera són aquestes lles XIII galees del senyor Rey d'Aragó que són assí estades, les quals dampnifiquen de tot lur poder e prenen los navilis e persones del dit senyor nostre Rey". Que faci la via de migjorn. (ARM LC 3 f. 123).

Dia 8 d'agost de 1339, de manament del lloctinent general i dels jurats del Regne foren armats 4 llenys "per anar a Cabrera per guàrdia de mals lenys de la qual armada fon capità en Guillem Saverdera". El procurador reial de Mallorca pagava 56 lliures i 10 sous que era el salari i despeses dels notxers, proers, ballesters i remers: I d'altra banda pagava 39 lliures, 3 sous i 6 diners despeses en bescuit, vi, vinagre, carn salada, formatges i moltons. (ARM RP 3051 f. 54).

El mes de novembre de 1375 a instància del jurats del Regne, el governador encomanava a Nicolau Bovera que amb el llaüt del patró Francesc Joan anàs fins a la Cabrera, i a Menorca, i fes manament a tots els pàmfls, llenys i altres naus carregades de blat, que anassin a descarregar al moll de Ciutat. (ARM LC 41 f. 121v). Recordem que el 1374 fou any de fam.

EL CANVI SORGIT RAN DE L'APARICIO DEL TURISME (6a. part)

per Alexandre Miquel

Subagrupacions d'identitat

El dir que existeix una es-
pecífica estructura o siste-
ma cultural no suposa que no
hi hagi divisions ulteriors
del mateix, ans, n'hi podem
trobar de combinades amb di-
visions d'altres estructures.
La seva presència es fa pale-
sa normalment sota la forma
de grups que es constituei-
xen estructuralment o conjun-
turalment; sincrònicament o
diacrònicament; en funció de
diferències religatives, de
pertinença; referencials o
relacionals, que els membres
del grup mateix o dels grups
que l'envolten, consideren
suficients.

Es un procés que de fet
hem pogut endevinar ja en
les explicacions anteriors;
un procés que, amb termes de
Evans-Pritchard, es defineix
com a de fusió-fissió: en
funció de la perspectiva, la
circumstància, l'exteriori-
tat o la interinitat, els
grups que compareixen com a
unitaris, es subdivideixen o
es repleguen.

Els principals criteris de
recreació-fusió dels grups
dins el SCPM, i amb els plan-
tejaments exposats d'ençà
que començarem aquesta dis-
gressió, es poden resumir:

-Per relacionants generals,
dels qui n'és un exemple i
possiblement la dicotomia
més forta, l'existent en la
diada de pagesos/pescadors.
Si aquells es relacionen di-
rectament i entre ells mit-
jançant la terra, aquests ho
fan per la pesca (a la mar)
i en qualsevol cas, mai per
una terra que no els defi-
neix en cap situació.

-La religació espacial. A-
quells que es constitueixen
en funció de la no coincidèn-
cia d'espais relacionals co-
muns i que en determinades i
precises circumstàncies esde-
venen contraris. Són Poble/
poble; Vila/foravila... i
potser la més clara, la que
té lloc entre Ciutat/part fo-
rana.

-Per religació amb la ter-

ra com a significant, és a
dir, no només com a conreu,
sinó com a forma de vida,
com a definidor d'on sigui
cada grup, d'on eren els pa-
res dels seus membres, d'on
es preveu -amb les eines de
les quals disposen- que se-
ran els fills... Són, doncs,
els grups que denominem a-
mos, missatges, propietaris.
Categories que compareixen
bé en oposicions binàries
circumstancials (l'un davant
l'altre donada una determina-
da relació: feina, poder, ma-
trimoni etc.) amb motiu de
mútua relació, bé en oposi-
ció interna en funció de po-
sicionaments conjunturals o
manco: amos de lloguer/amos
amitges; pareller major/pare-
ller segon; pastor/pareller;
euguer/garriguer, etc. N'és
en canvi completament estruc-
tural, no variable, la que
s'hi dona entre senyors/page-
sos.

-Per pertinença espacial:
que no és pas la mateixa de
més enrera, sinó que fa refe-
rència al fet de pertànyer
(en qualque mesura, a la ve-
gada fressonable en intensi-
tats i extensionalitats) a
unitats locals de les quals
hi són reconegudes diferen-
cies comparatives. Són els
casos de Poble/poble, però
dins els marcs diferencia-
dors tipus pla/muntanya, ter-
ra bona/terra magra, de ra-
mat/conradissos...

-Per posició cultural i so-
cial estructural. N'és el
més clar el de home/dona, al
que no insistesc pus donat
que ho feu al seu moment en
parlar dels comportaments i
perspectives atribuïdes/bles
a cadascun dels ítems en opo-
sició.

-Per posició cultural i so-
cial conjuntural, és a dir,
amb un grau de fixació no ja
només susceptible de variar,
sinó que varia necessària-
ment al llarg de l'existèn-
cia del grup: són els dels
joves/vells, fadrins/casats,
aprenents/mestres (dins a-
quest darrer, i des d'una al-
tra perspectiva, hi entra-
rien també missatge/amo...
madó/madona...).

No vol dir que llevat d'ho-
me/dona (i aquí encara també
per segons quins elements)
no es pugui pertànyer a di-
versos alhora o diacrònicam-
ent. I no vol dir que tam-
poc no hi hagi criteris de
divisió ulteriors. L'import-
tant és que tots són mútua-
ment comprensibles. Els ele-
ments humans o relacionals
poden passar d'un a l'altre
perquè tots ells estan es-
tructurats: els dona suport
una estructura de caracterís-
tiques semblants.

Amb el ST, el que trobem,
en primer lloc és una simpli-
ficació d'aquest procés (fu-
sió/fissió) amb un reabsorbi-
ment per part dels partici-
pants (o davant, si n'és el
cas). Romanen, n'és cert,
certes divisions, però amb
continguts diferents. Fins i
tot les estructurals home/do-
na comencen a disoldre's. El
que pertoca, doncs, és trac-
tar el tema de les subdivi-
sions dins l'àmbit relacio-
nal nou, és a dir, incloent-
hi agrupacions externes. Des
del moment que el sistema e-
conòmic-social es basa en
l'individu i anul·la, en cer-
ta mesura, els relacionants
anteriors, el mallorquí, el
foraster i l'estranger es
troben formant part d'una ma-
teixa estructura, una macro-
estructura que, però, es dó-
na dins l'espai (relacional
o manco) mallorquí.

GRUPS EXTERIORS A L'ESTRUC- TURA.

Vull insistir encara una
vegada en la necessitat d'e-
vitar un mecanisme analític
que, potser, calgui mantenir
expositivament. Doncs, hem
de pensar en tots aquests
processos com a processos di-
alèctics, i per tant les di-
nàmiques de fusió-fissió no
cal considerar-les com a
trençaments durs i fixos; si
de cas més aviat com a esval-
ments situacionals. Potser
així s'entengui més bé el
que anem a dir.

Els forasters. Aquesta con-
sideració fa esment princi-

palment a:

1.- L'exterioritat geogràfica i cultural: ni un altre i llenc, ni un del principat ni un valencià no rebran aquesta denominació.

2.- Que romanen socialment al marge de la classificació interna.

3.- Són entesos com a subsistema més ampli que els inclou a tots dos: mallorquins i forasters.

Però també es parla de forasters a dos nivells cap als quals les actituds són ben diferents:

Els qui ocupen les estructures estatals. Vegem-ho en primer lloc al SCPM: Són els qui desenvolupen serveis socials i burocràtics (sovint en poder extern). S'hi interpreten com a imposats, com a externs -en tots els sentits i aliens. Són concebuts, en certa mesura, com a trencadors culturals. Hem de tenir en compte, àdhuc, el fet que la relació política com a superestructura apareix al marge de les institucions endoculturals.

Dins el ST són els mateixos, enfortits per elements mallorquins, el que en part allunya aquests de la seva estructura generatriu, però en part acostava aquells als relacionants que li són propis.

Els qui vénen a cercar feina. Al SCPM s'ocupen normalment de treballs agrícoles, que són treballs afegits, no entren, per tant, en competència amb els mallorquins (collidors, miners). Entren com a membres d'una determinada cultura (i no pas d'una metacultura de la que són portadors potser més envant) d'un determinat sistema cultural fusionat (provenen de sistemes diferents, però aquí són només forasters). La relació es produeix, diguem-ne, entre dues cultures "sobiranes", sense intermediaris marginals a la relació. Ocupen nous espais socials i físics; són tolerats, però no es produeix cap integració com a grup, el que és gairebé lògic tenint en comp

te el no compartiment de relacionants estructurals ni d'espais estructurals (el dels forasters ha de ser cercat enllà la mar). Ocupen espais socials i culturals considerats com a més marginals (pescadors, picapedrers, manobres, carreters. El terme "murcià" com a negatiu o el de "gitano" vénen de llavors). Reben una valoració negativa, i la seva cultura es presenta també com a poc estimada.

Amb el ST les relacions canvien, donat que l'entrada passa a ser massiva i competitiva de cada cop més. Coincideix amb el procés d'ocupació de valors i de comportaments exteriors d'espais relacionals que eren exclusivament mallorquins: la competència es fa més conflictiva: Els forasters comencen a ser -Acumuladors de valors negatius: misèria, brutor, antiestalvi, poca gana de fer feina, renouers...

-Acumuladors de relacions negatives: inseguretat ciutadana, culpables de la pèrdua de valors, de relacions de solidaritat.

Ni el fet de la falsetat dels "càrrecs" ni el fet de que encara que es plantegi d'aquesta manera les relacions personals siguin bones nega la realitat social i cultural de la relació grupal descrita.

A més, amb el ST es produeix una nova subcategoria:

Els qui romanen i es reprodueixen a l'illa. El turisme atreu mà d'obra forastera per temporades, treballadors que sovint no arriben ni tan sols a tenir un mínim contacte amb els illencs; emperò, sigui el turisme directament siguin les empreses crescudes a la seva ombra, produeixen lloc de feina o perspectives d'aconseguir-ne que justifiquen l'increment de l'estada i fins i tot l'estabilització. Aquells grups estableixen els seus cicles migratoris, les seves zones de residència i constitueixen grups que són, a la seva vegada, producte del mateix

procés de fusió que veiem en els mallorquins.

La tendència és, doncs, la de crear espais diversificats i mantenir elements emblemàtics diferencials, dels que la llengua n'és el més clar.

Un darrer grup que compareix amb força i que tampoc no tenia el SCPM és el dels estrangers, la influència dels quals veurem en un proper escrit.

Conclusions provisionals

Després del que hem vist, se'ns poden formular dues preguntes:

-El sistema cultural mallorquí, existeix encara d'una manera diferenciada? Es produeixen encara visions i concepcions pròpies encara que siguin d'una realitat aliena?

-En el cas que no fos d'aquesta manera, es pot recuperar? O més bé, cal recuperar els trets culturals illencs?

Només apuntaré que ambdues tenen una resposta positiva, que d'entre d'altres factors es basa en un fet gairebé universal:

Cap visió del món, cap mena de criteris autònoms de comportament i anàlisi global propis de grups constituïts es perd sense res més.

Les seves capacitats creatives, adaptatives i fins i tot de significar coses diferents d'aquelles que els han generat són força importants i allò succeeix perquè tot sistema cultural funciona, al cap i a la fi, com a un sistema lingüístic la síntesi del qual pogués mantenir-se al marge de la semàntica, i del qual la supervivència en fos assegurada només per la capacitat de significar, i més que res, de relacionar entre ells els significants propis.

El com això esdevengui ho veurem en un proper article.

Biniàli, juliol de 1989

Cinc poemes de
GERARD DE NERVAL

Traduïts per Jaume Galmés

Més llegenda que home i més lloat que llegit, és el tracte que rebé fins als surrealistes la figura de Gérard Labrunie (París, 1808-1855), els quals el reivindicaren com el primer poeta a atorgar la supremacia dels somnis per damunt de la realitat: "El somni és una segona vida", dirà al començament de la seva Aurèlia. A més d'aquesta, escriví, entre d'altres, les següents obres: Petits castells de Bohèmia i Les Filles del Foc, al final de la qual van Les Quimeres, un recull de sonets que podem considerar com dels més al·lucinants que s'han escrit al món. Fruit dels viatges que realitzà pràcticament durant tota la seva vida, és el Viatge a Orient ("No s'ho paga a nar a Egipte ni a Constantinoble, ja que en Gérard n'ha parlat", en digué el seu amic i també poeta Théophile Gautier). Fóra injust, fins i tot en una breu nota com aquesta, no fer esment de la seva traducció del Faust ("Ja no puc llegir el Faust en alemany, però en aquesta traducció francesa tot em sembla més nou, fresc i enginyós" digué el mateix Goethe ni de la seva follia, que el dugué a penjar-se la gèlida matinada del 28 de gener de

1855 al bell mig d'un carrer i elegantment abillat (fins i tot duia copalta). No obstant, Baudelaire ens en deixa aquest testimoni: "Un escriptor d'una honestedat admirable, d'una gran intel·ligència, i que fou lúcid sempre".

Els poemes que podreu llegir tot seguit són d'"abans de la follia", en plena joventut de l'autor (1832-35). Pertanyen a la sèrie de les Odelettes (=petites odes). Són composicions més aviat plàcides, si bé la titulada "Fantasia", segons Carlos Edmundo de Ory, té una primera

estrofa aligera i cantarina que presagia castàlies feèriques.

Finalment, vull dedicar aquestes traduccions a Francesc Collado, amic i nerval·lià.

NERVAL EN CATALA

Silvia, versió de Feliu Elias, dins els Quaderns Literaris que dirigia Josep Jarnés i Olivé, 1934.

Les quimeres i altres poemes, versió d'Alfred Sargatal (ed. bilingüe), Llibres del Mall, Barcelona, 1976.

Aurèlia, a cura d'Alfred Sargatal, sèrie "Nova Narrativa" d'Edicions Robrenyo, Mataró, 1979 (reeditat el 1985, amb un pròleg de Joan Peruchó, a Columna).

La mà encantada, trad. i presentació d'Alfred Sargatal, "Blanco" Laertes, 1984.

5 poemes dins Poesia Francesa (MOLU, 1985): 4 traduïts per Marià Villangómez i 1 per Joan Peña.

Aurèlia, a cura de Francesc Collado, sèrie "Nerea", Amós Belinchón, 1987.

Emília i La mà encantada Col·lecció "Lectures Moby Dick", núm. 12. Ed. Juan Grànica.

Les Quimeres, versió de Francesc Collado, "La Forest d'Arana", València.

UN PASSEIG DEL LUXEMBURG

L'al·lotea veia passar
Viva i presta com un ocell:
Una flor brillant a la mà,
A la boca un refrany novell.

Era potser l'única al món
De qui el cor al meu respondria,
Que en creuar mon vespre pregon
D'un sol esguard l'aclariria!

Més no, -ma joventut finia...
Adéu, dolç raig que em vas lluir,-
Perfum, al·lotea, harmonia...
La joia passava, -fugi!

EL DESPERTAR EN COTXE

Vet aquí el que vaig veure: Els arbres del camí
Fugien mesclats com un exèrcit desfet,
I, com a commogut pels vents que s'encrespaven,
El sòl cargolava ones de gleva i de llambordes!

Campanars conduïen entre les prades verdes
Llurs llogarets de cases de guix i recobertes
De teules, que trotaven com si fossin ramats
De mens blancs, amb l'esquena marcada de vermell!

I els puigs embriagats trontollaven, -el riu
Com una serpent boa sobre la vall sencera
Estesa, s'esllanguia per entortolligar-los...
-Anava en correu, jo, encara mig dormit!

FANTASIA

Un altre hi ha pel que abandonaria
Completament Mozart, Rossini i Weber,
Un altre vell, fúnebre i llangorós,
Que just per mi té encants Inconeguts!

Pulx cada pla que l'acab de sentir,
De dos-cents anys se'm rejoveneix l'ànima...
Fins Lluís tretzè; i m'apar veure estendre's
Un vessant verd, que el ponent torna groc,

També un castell de maons i de pedra,
Amb els vitralls de colors vermellorsos,
Voltat de parcs, grans, amb un rierol
Banyant-li els peus, que corre entre les flors;

També una dama, a la seva finestra,
D'ulls negres, rossa, amb un vestit antic,
Que, tal vegada en una altra existència,
He vista ja... i de qui me'n record!

ABRIL

Ara el bon temps, -la polseguera,
Un cel d'atzur i d'esplendor,
Els murs inflamats, els llargs vespres;-
I res de verd: -tot just encara
Un reflex vermellenc decora
Els grans arbres de brancam negre!

Tanta calma em pesa i m'enutja.
-Només és després de la pluja
Que ha de sorgir, en una escena,
La primavera verda i rossa,
Just la nimfa fresca desclosa,
Que, riolera, surt de l'aigua.

LES CRIDALISES

On són nostres amades?
Les varen enterrar:
Són més afortunades
Jalent en bell fossari!

Vora els àngels s'estan
Al fons del cel blavós,
A cor totes cantant
De Maria llaors!

Oh blanca enamorada!
Oh donzella florida!
Amant abandonada,
Pel dolor consumida!

L'eternitat sencera
Vos va somriure ahir...
Apagats llums de cera,
Al cel tornau lluir!

Requiescat in pace

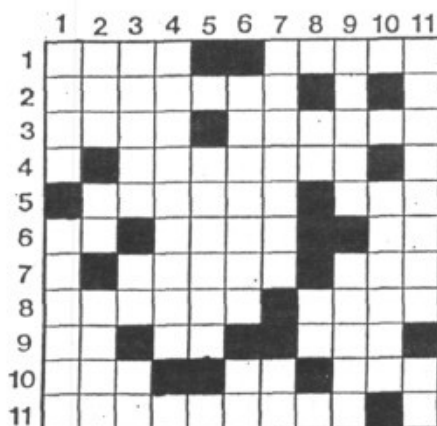
Josep Cortès

L'altre dia, en ocasió de la mort del pare d'un amic meu vaig anar al cementiri per assistir a l'enterrament. Feia temps que no hi anava -de fet, d'ençà que ho tenen organitzat d'aquesta manera encara no hi havia estat- i, la veritat, em va sorprendre la fredor amb què es duen a terme aquests actes. No vull dir que sigui partidari d'aquell espectacle funerari d'abans, amb planyideres, dol, un parell de dies de trull per la casa del difunt i tota la pompa que envoltava la mort. Tampoc no és la meua intenció el criticar el nou sistema. No és això. Unicament voldria fer esment a la impressió que em va causar i als canvis que s'han establert de pocs anys ençà.

Entre uns quants agafarem el bàul i el duguérem directament del cotxe al ninxo -abans el deixaven damunt dos cavallets, el destapaven i els assistents li donaven el darrer adéu, juntament amb el consol als familiars-. El fosser ja ho tenia tot preparat: un portàtil per veure-hi bé, una senalla de guix a punt de tirar-hi l'aigua i les paletes de picapedrer. Com que la tapadora interior no acabava d'ajustar, amb el pic la va escapar una mica i, ajonollanat davant la tomba, més per comoditat que no per devoció, va començar a tapar les juntes. Els presents, drets, el contemplàvem sense dir res. Els únics renous que se sentien eren el frec metàl·lic de les dues paletes i el del tractor d'en Pedro de Sa Central, que encara no havia acabat la tasca. L'escena, us ho asseguro, em va semblar de pel·lícula. Es veu que no hi estic avesat.

Una vegada col·locada la tapadora interior i haver gravat les inicials del difunt i la data de l'enterrament amb la punta de la paleta petita, el fosser es va aixecar, va aplegar els trastos i se'n va anar. Els assistents, alguns d'ells, com jo, poc acostumats a aquests afers, no sabíem què fer, si donar l'al-Cel-el-vegem, si passar un parenostre, si anar-mos-ne... fins que en Nadal es va decidir i va començar una oració pel difunt.

Ja he dit abans que no som partidari d'aquella solemnitat d'abans, però crec que no hi serien de demés, almanco, unes paraules d'acomiadament de la persona estimada que ja no veurem mai més.

MOTS CREUATS

Horitzontals.- 1.Part central de l'arbre. Fulla prima feta de bocins de fusta, capolats i dissolts en aigua que posteriorment es fan secar per procediments especials. 2.Situada pardamunt dels altres. En els dos buits següents, exclamació de dolor. 3.Dona que alleta els fills d'una altra. Conjunt de paraules de sentit artificialment encobert per tal que sigui difícil entendre-ho. 4.La primera. Una substància cristal·lina amargant que s'extreu de les fulles del grèvol Cinquanta. 5.Relatiu a la llengua dels musulmans. Part inferior del 1 dels horitzontals. 6.

Tres, catorze, setze... i tira per envant! Espai de temps situat entre avui i passat-demà. Article al revés. 7.Símbol del iode. Nom amb la que es coneix la novena simfonia de Beethoven. L'al tre dia n'espanyaren un a Berlin. 8.Camí que només serveix per a passar els carros, en teoria. Fet de tallar les branques que sobren als arbres per tal que creixin més sans. 9.Arbre de la família de les ulmàcies. Començament d'una acció. Puig de la Serra de Tramuntana. 10.Adverbi comparatiu. Mata el rei. Es càndol de la naturalesa. 11.Que impressiona favorablement la pituitària. Terminació del plural.

Verticals.- 1.Líquid viscos segregat per certes glàndules d'alguns artròpods. Columna de pedra a llà on posaven els caps dels ajusticiats. 2.Suor d'oliva. Interjecció emprada quan qualcú et trepitja. Acció pròpia dels enamorats. 3.Afluixar. En els dos buits que vé-

nen, un corn desafinat. 4.La que solen cridar els bancs quan el prestari fa el colló. Mil.5. Vocal. En els dos buits següents i en femení, natural d'una península de per aquí aprop. 6.Sistema numèric de base deu. Començar a atendre. 7. Planta umbelífera de les espècies "Eryngium campestre". Au idò. 8. Dins tota la columna, una cinapa descambuixada. 9. El que li toca fer a la quatre de les verticals si les coses prenen tortes. Capolada. 10. Nom de lletra. Mil romans. Esquivar les dificultats. 11. Jocós, ple d'alegria. Un caramel de ca.

Solucions: Horitzontals.

1. Soca. Paper. 2.Elevada. A. I. 3.Dida. Enigma. 4.A. Illicina. L. 5. Àrab. Rel. 6.Pi. Demà. Le. 7.I. Coral. Mur. 8. Carri. Poda. 9.Om. Ac. Alí. 10.Tan. As. Tro. 11.Aromàtica. S.

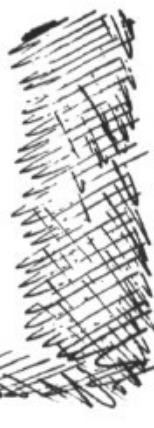
Verticals. 1.Seda. Pico. 2.Oli. Ai. Amar. 3. Cedir. Cr. No. 4. Avaladora. M. 5. A. Ibèric. A. 6.Decimal. At. 7.Panical. Si. 8. A. In. Pa. C. 9. Pagar. Molta. 10. E. M. Eludir. 11. Riallera. Os.

Maria Galmés

F E S C A S T E L L E T M G H
E L R S T A D E D D E F O S I
L S O L L E R S C I N G L T M
A Z X R I N E B S J R A I A J
N C A T D R T A T O M L N N K
I M D A N E N I E V R A O I P
T A R I A P C S T S C T U E E
X D S T X I A A L O O Z R V R
C R T N O F A S R T S O A P C
B O N A P A U Z L D L R T I A

Ala, a cercar deu revistes mallorquines que pertanyen a l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca.

Si no les podeu trobar, vet-aquí les solucions: Flor de Card, Felanitx, Es Castellet, Moli Nou, Sa Font, Dijous, Bona Pau, Manacor, Galatzo i Veïnats.

(Ve de la pàg. 8).

30.07.84 S'inicia la campanya contra la urbanització de Sa Punta de n'Amer.

18.11.84 S'elegeix la primera directiva de l'Associació de Jubilats.

08.01.85 Neva en el poble.

15.02.85 Es col·loquen indicadors del terme llorençí en català.

20.03.85 Unió Mallorquina expulsa del partit al batle de Sant Llorenç, en Bartomeu Brunet.

05.04.85 Entra en funcionament la policia especial de la zona costanera.

18.06.85 L'escola de Sant Llorenç guanya el premi radiofònic Antena Màgica, dins la campanya de normalització lingüística.

17.07.85 El Parlament declara Sa Punta Area d'Especial Interés.

01.08.85 Guillem Nadal fa la seva primera exposició a Sa Pleta Freda.

06.09.85 S'aprova una moció de censura al batle Bartomeu Brunet.

25.10.85 Inundació en el poble per la banda del xaragall del Pou Vell.

14.01.86 La tradicional "Dimoniada" se delebra en el nostre poble.

12.03.86 Referèndum sobre la OTAN. A Sant Llorenç guanya el "No".

22.06.86 Eleccions generals. Aquí guanya Alianza Popular.

20.06.86 Les monges se'n van del poble. Hi han estat

devers 150 anys.

18.08.86 Es cala foc Sa Punta de n'Amer.

19.09.86 12 treballadors del Bier Garten es tanquen dins l'Ajuntament i inicien una vaga de fam que duraria fins al dia 26.

18.11.86 Es constitueix el Patronat Municipal de Música.

24.11.86 S'inaugura l'administració de loteria.

14.01.87 Es posa la primera pedra de la futura Unitat Sanitària.

25.01.87 Es representa El Rei Herodes.

07.03.87 El G.O.B. concedeix el premi Alzina a n'Antoni Sansó.

04.05.87 S'inaugura la Unitat Sanitària de Son Carrió.

18.05.87 L'escola de Sant Llorenç rep el premi Baldiri Rexach, de normalització lingüística.

21.05.87 Es presenta el primer volum de la col·lecció Es Pou Vell, un recull de "Sant Llorenç, ahir".

10.06.87 Eleccions municipals que guanya el CDS. Gràcies a uns pactes amb el PSM

i el PSOE és elegit batle en Bartomeu Pont.

10.10.87 S'inaugura la depuradora de Sa Coma.

08.10.87 La Corporació acordada la creació d'un Museu Arqueològic Municipal.

28.01.88 Es detecta una epidèmia d'hepatitis.

06.04.88 Calabruix. Cauen pedres de 35 mm de diàmetre.

10.08.88 S'inaugura la Unitat Sanitària del poble.

16.09.88 Rafel Duran estrenava la seva obra Zòmit.

25.10.88 S'instal·la un dentista a Sant Llorenç.

10.11.88 Es presenta la campanya Costa Llorencina.

29.01.89 La Coral Monte-

verdi fa el seu primer concert, a Sant Llorenç.

15.06.89 Eleccions europees. Guanya el Partit Popular.

06.09.89 Inundació. Aquesta vegada es derborden els dos torrents i el xaragall.

10.09.89 El batle destitueix els dos regidors del PSM. Un mes després els restituirà en els càrrecs.

29.10.89 Eleccions Generals que guanya el Partit Popular.

16.11.89 Es crea una Associació de Veïns.

Josep Cortès

MOLTS D'ANYS

Ha acabat un any i n'ha començat un altre. Ni les abelles, ni els gorrions, ni... saben que també encetam dècada. Ja trepitjam la dècada dels 90.

Diven que la que comença serà una dècada de canvis tecnològics, d'aparició d'eines i aparells ara, encara, insospitats.

També ens resultarà una dècada de canvis socio-polítics que potser ens afectaran de rebot. Resta per veure com i de quina manera ens arribaran al Sant Llorenç de demà tots aquests canvis radicals que s'estan produint a l'Europa del Llevant. (Potser a la fi podrem saber si eren tan dolents com ens volien fer creure).

Però hi ha coses que també persistiran. Com és ara l'ús

de la força per imposar-se als altres. Potser d'una manera brutal com ho acaben de fer els sempre "bons" nord-americans a Panamà -el que fa que la sang pugi al cim de la indignació, just tal com passava vint anys enrera davant el que semblava qualsevol injustícia- o d'una manera més particular i subtil com pot ésser el tràfec d'influències per arribar a tal o tal fi.

I de cada dia es fa més llunyana la imatge del Sant Llorenç d'ahir: una façana de l'església encara sense acabar (o si voleu diferent), una rectoria amb glorieta i grans escalinates, corrals plens de verdor i... en primer terme, potser el corral de la posada de Son Roca, amb la xeixa al sol.

No tenc la data exacta de la fotografia, però amb tota seguretat és posterior a l'any 1907, any en què Mn. Lliteres féu instal·lar el famós rellotge.

Ha plogut de llavors ençà! Ja n'han passades unes quantes de dècades... i sempre la gent es felicita per Cap d'Any.

Molts d'anys.

Guillem Pont

